

לעילוי
נשמת

ה"ר
יוסף וולף ז"ל
ב"ר
ברוך מנדל הי"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם
האשה
החשובה
רוסת גדקהחסד
שרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ד מאיר דל
ת.נ.צ.ב.ה.

י"ל ע"י ביהמ"ד לחנידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיטו

גליון מס' 381

סוכה ח' - י"ד

בס"ד, י"ז אלול תשס"ו

השבוע בגליון

- ◆ לסכך את הסוכה בקרטונים
- ◆ כיסוי הסוכה בניילון בעיצומו של החג
- ◆ האם סוכת עורו של לויטן היא סוכה כשרה?
- ◆ עור הלווייתן - לדפנות ולא לסכך

- ◆ סוכת הזכוכית
- ◆ איכות הצל אינה קובעת, אלא כמותו

- ◆ עשיית הסוכה - מצווה?
- ◆ "יגדיל תורה ויאדיר" - מה הכוונה?
- ◆ "הוצאת ממון נחשבת כטרחת הגוף"
- ◆ ישיבה בסוכה גזולה

עשיית הסוכה - מצווה?

הלמות הפטישים הנשמעת שעה קלה לאחר צאת יום הכיפורים, מעידה כי רבים מבקשים להכליל בהגדרת הרמ"א שהם "מדקדקים". כה כותב הרמ"א בשלהי הלכות יום הכיפורים (ישולחן ערוך" סי' תרכ"ד סעי' ה'), בשם הראשונים: "והמדקדקים מתחילים מיד במוצאי יום הכיפורים בעשיית הסוכה, כדי לצאת ממצוה אל מצוה". [גם מי שאינו מדקדק, למחרת יום הכיפורים, אחר היציאה מבית הכנסת, יש להתחיל ולגמור את עשיית הסוכה במידת האפשר, ראה רמ"א או"ח סי' תרכ"ה, וב"משנה ברורה" שם].

מדוע לא לצאת היישר אל מצוות ארבעת המינים? מדוע הועדפה הכנת מצוות הסוכה על פני הכנת מצוות ארבעת המינים?! על כך ועוד במאמר שלפנינו.

בשני פסוקים הורתנו התורה על מצוות הסוכה. "בסכות תשבו שבעת ימים (ויקרא כג/מב), ויחג הסוכות תעשה לך" (דברים טז/אג). נשים נא לב, "תעשה לך", לאמר, מלבד מצוות הישיבה בסוכה, יש מצווה לעשות סוכה. האמנם כן?

מעשה הכנה למצווה: רבינו הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין מוואלאז'ין זצ"ל, מגדיר את הדברים בספרו הידוע "עמק שאלה" (שאלתא קסי"ט, א'): עשיית הסוכה אינה מצוות עשה מן התורה. אין חולק על כך. מעשה זה הוא הכנה למצווה. ברם, מעשה הכנה שנכתב בתורה, הרי הוא "כעין מצוות עשה בפני עצמו". כלומר, הוא בעל חשיבות מיוחדת, בדומה למצוות עשה. הרי אומר, אין חובה לעשותו, אך יש בעשייתו משום קיום מצווה (עיי"ש במקורו). לפיכך, הכנות למצווה שנכתבו בתורה, כגון, הכנה למצוות סוכה, ציצית, מצת מצווה ועוד, שונות בתכלית מיתר מעשי ההכנה למצוות אחרות.

הנצי"ב מוואלאז'ין מוסיף וכותב, כי בהכנה למצווה הכתובה בתורה קיימת המעלה התקפה במצוות עשה, "מצווה בו יותר מבשלוחו". במסכת קידושין (מא"א) נאמר, כי "מצווה בו יותר מבשלוחו". כלומר, מצווה על האדם לקיים בעצמו מצוות המוטלות עליו, כגון, בניית מעקה לגג, קביעת מזוזה בפתח הבית ועוד. מצוות אלו יכולות להתקיים גם על ידי שליח, אך מצווה בו יותר מבשלוחו.

לא מצאנו הנחייה שכזו לגבי כלל הכשרי מצווה, וכגון, אין להדר להכין שופר לבד. ברם, שונה היא הכנת הסוכה, מאחר שהיא מפורשת בתורה, שהכלל "מצווה בו יותר מבשלוחו" חל גם עליה! זאת ועוד, הדין הידוע, "זריזין מקדימין למצוות", חל גם על הכנה למצווה, אך רק על זו הכתובה בתורה. לפיכך, אדם שנזדמן לו לרכוש ארבעת המינים, אינו מצווה לבלתי זנוח את ההזדמנות שנקרתה לו. ברם, מי שהזדמנה לידו אפשרות לבנות את הסוכה - יעש כן ומיד.

מובן, איפוא, היטב, מדוע "המדקדקים מתחילים מיד במוצאי יום הכיפורים בעשיית הסוכה".

"יגדיל תורה ויאדיר": ידועים דברי רבי חנניא בן עקשיא: "רצה הקב"ה לזכות את

דבר הפועל

היה זה בדיוק בשנה שעברה, ערב ראש השנה, מספר מגיד שיעור מבית המדרש "מאורות הדף היומי".

ענני אבק עלו מחלונות ביתי. שיפוץ יקטן' שהסתבך. הצנרת. החשמל. "שיפוץ זה כמו מלחמה", אמר לי הקבלן בעיניים של מבין, "אתה יודע איך אתה מתחיל, ואין לך מושג איך תגמור". אולי אני לא ידעתי איך זה יגמר, אבל היתה לי תחושה, שהוא ידע היטב. לא משנה.

בערב ראש השנה הוזעק בעל מלאכה בדחיפות, לתקן באופן זמני צנרת זמנית שקרסה (באופן זמני, כך הבטיח הקבלן) והותירה אותנו חסרי אונים.

הוא בדק מכאן ומשם, תיקן משם ומכאן, ולשמע פרץ המים הרעננים הזורמים מן הברזים הזמנתי אותו להתכבד בכוס קפה מהביל.

הבוקר כבר חלף, אך הצהרים עוד לא הגיעו, מעין שעת אחר הצהרים שלפני הצהרים. לאחר שבידך בכוונה שח בעל המקצוע בתמימות, "כבודו גם בודק עצמו?".

- "סליחה?".

- "כבודו. אני בעניי, בודק עצמי בערב יום ראש השנה אם השתפרתי מעט במהלך השנה החולפת, האם עליתי קמעא, לא הרבה, אבל משאו. אינני יכול לבוא לפני בורא העולם

עילוי נשמת

מרת **איטה רבקה סקורניק** ע"ה
ב"ר יעקב ז"ל
נלב"ע כ"ב אלול תשל"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י ידידנו פרופ' הר"ר יהודה גבריאל סקורניק ומשפ' שיחיו, ת"א

עילוי נשמת

הר"ר **ישראל גלברט** ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלב"ע כ"ג אלול תשנ"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י ידידנו הר"ר אמנון גלברט ומשפ' שיחיו - פתח תקוה

עילוי נשמת

הר"ר **אליהו אלעזר** ז"ל
ב"ר יוסף ברוך חיים ז"ל
נלב"ע כ"א אלול תשנ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י חתניו שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **משה גרינפלד** ע"ה ב"ר חיים יהודה ז"ל
נלב"ע כ"ג אלול תשס"א ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר, ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. מה פירוש "יגדיל"? על ידי שההכנה למצווה נחשבת מצווה, גדלה זכות המצווה [עיי"ש שהרחיב בביאור הדבר].

"הוצאת ממון נחשבת כטרחת הגוף": לקראת סיום, נציין חידוש מעניין שמביא ה"דרכי תשובה" (יו"ד סי' כ"ח סי"ק סי"א), כי יש אומרים, כי אדם שמסיבות שונות אינו מתכוון לבצע בעצמו מעשה מצווה, ובפניו אפשרות לשכור פועל שיעשנה, או לבקש מפועל שיעשנה חנם - יעדיף שכירת פועל בממון, מפני שהוצאת ממון נחשבת כטרחת הגוף [עיי"ש שהוכיח כן מפסחים ד/ב].

דף ט"א למעוטי גזולה

ישיבה בסוכה גזולה

האם ניתן להעלות על הדעת את המציאות הבאה: אדם יושב לסעוד ארוחה דשנה בחג הסוכות, ולאחר שסיים מודיעים לו, כי "לא קיימת מצוות אכילה בסוכה, אם כי גם לא אכלת מחוץ לסוכה". היתכן?

ה"מנחת חינוך" סבור שכן.

הכל מתחיל בגמרתנו הדורשת מן הפסוק (דברים טז/ג), "חג הסוכות תעשה לך", כי סוכה גזולה - פסולה [ראה ב"שולחן ערוך" או"ח סי' תרל"ז סעי' ג', האפשרויות לסוכה גזולה]. שאלה גדולה התקשו רבותינו הראשונים. הן ידוע, כי מצווה הבאה בעבירה - אינה נחשבת מצווה; מדוע, איפוא, יש צורך בפסוק כדי ללמדנו שסוכה גזולה פסולה, הן ברור הדבר, לפי שמצווה הבאה בעבירה היא? [בסוגיינתנו משיבים בעלי התוספות, כי הכלל "מצווה הבאה בעבירה" הוא מדרבנן, אך להלן, ל"א ד"ה "משום" כתבו בעלי התוספות, שהוא מדאורייתא]. שאלה רבתי זו מיישב המנחת חינוך (מצווה שכ"ה אות ט') באופן הבא. אלמלא הפסוק, היה נחשב אדם כמי שלא קיים את מצוות הסוכה, אך לא היה נחשב כמי שאכל מחוץ לסוכה. בא הפסוק ללמדנו, כי דינו כמי שאכל מחוץ לסוכה.

מה טעם?

שני סוגי מצוות: ובכן, ה"מנחת חינוך" מחדש, כי מצוות התורה מחולקות לשני סוגים. יש מצוות המוטלות על האדם, שחובה עליו לקיימן, כגון, מצוות תפילין, מצוות ארבעת המינים. יש מצוות שחיובן מותנה ברצונו של האדם, כגון, מצוות סוכה. הרוצה לאכול או לישון, חייב לעשות זאת בסוכה. אך אין חובה על האדם לאכול בסוכה כדי לקיים את המצווה.

כמובן, כי הנמנע מהנחת תפילין - מבטל מצוות עשה, שציוותהו התורה לעשות כך, והוא אינו עושה כן. אולם, הנמנע מאכילה בחג הסוכות, אינו מבטל מצוות עשה, שהרי לא נצטווה לאכול בחג הסוכות בסוכה, אלא נצטווה, שאם ברצונו לאכול - יאכל בסוכה. ומה דינו של מי שאכל מחוץ לסוכה? הוא כבר נחשב מבטל מצווה, שהרי עשה פעולה הנוגדת את רצון התורה.

כאן בדיוק מונח קו התפר שעליו התיישב האוכל בסוכה גזולה. האם ניתן להגדירו כמי שעשה פעולה הנוגדת את רצון התורה? לא! הוא לא אכל מחוץ לסוכה! אמת, גן עדן לא יקבל, שהרי לאור הכלל "מצווה הבאה בעבירה", המעשה שלו אינו נחשב מצווה כלל, אך עדיין אינו נחשב כמי שביטל מצווה. רק האוכל מחוץ לסוכה מבטל מצווה. מעתה, לו לא היתה התורה מלמדתנו, כי האוכל בסוכה גזולה, כאילו אכל מחוץ לסוכה, היינו סבורים, כי אינו מבטל מצווה. לפיכך נדרשה התורה ללמדנו, כי הרי הוא כאוכל מחוץ לסוכה.

על חידושו הגדול של המנחת חינוך חלקו האחרונים, לפי שלו היה נאמר בתורה כי אין לאכול מחוץ לסוכה, ניתן היה לקבל כי יתכן מצב שאדם לא ייחשב כמי שאכל בסוכה, ומאידך, לא ייחשב כמי שאכל מחוץ לסוכה. ברם, אחר שהורתה תורה באופן חיובי, כי יש לאכול בסוכה, מי שאינו נחשב כאוכל בתוך הסוכה, נחשב כמי שאכל מחוץ לה [עיי"ש שערי יושר שער ג' פרק כ"ט ובאתון דאורייתא כלל י"א, מלבד מה שדנו במהות מצוות סוכה, ועיי"ש שהוכיחו דבריהם. ראה עוד מה שצינו בהגהות על המני"ח ובשו"ת "אגרות משה" ח"ד סי' י"ב ו"במנחת שלמה" סי' א].

דף ט"ב אבל חמתו מרובה מצלתו כשרה

סוכת הזכוכית וסכך מקרטון

בביתו של אחד משועי הארץ קיים חדר שתקרתו זכוכית. יפה.

החווילה על כל מרכיביה הועתקה אחד לאחד מבית אחר העומד על תילו בארץ נכר, בו מתגורר אחד מידידיו הטובים, נכרי, שניאות להעניק לו את תוכניות האדריכלות של חווילתו, כדי שיקים לעצמו מבנה זהה בארץ ישראל.

דא עקא, שמקום לסוכה לא נכלל בתוך המבנה...

ניתן כמובן להקים סוכה ענקית באחד המרחבים המוריקים המשתרעים מעבר לבית, אך מאן דהוא יעץ לבעל הבית, כי יכול הוא להקים את סוכתו תחת תקרת הזכוכית, וטעמו, הן בגמרתנו אנו למדים, כי סוכה עם סכך כשר שמוקמה תחת אילן, שענפיו או עליו דלילים וחמתו מרובה מצלו - כשרה, מפני שהסוכה מוצלת על ידי הסכך הכשר ולא על ידי האילן. מעתה, מאחר שצילה של הזכוכית מזערי, לכאורה, אין עילה לפסול סוכה כשרה שתמוקם תחתיה. האמנם?

ולבקש כל כך הרבה אם לא עשיתי אפילו קצת.

הוא סיים את כוס הקפה והפטיר: "כבודו. שמעתי סיפור נאה מאבי המנוח, שתמיד היה מעודדנו לקבוע עיתים לתורה".

- "בבקשה".

- "מעשה באדם שחלף ברחוב ועיניו צדו מודעה תמימה, "דרושים פועלים לעבודה על פיגומים".

מיד החיש את פעמיו אל אתר העבודה, ומרחוק כבר ראה שלד גבוה, עצום ממדים, עטור בפיגומים מכל עבריו, ופועלים מטפסים, עולים ויורדים בו. מנהל העבודה הושיט לעברו יד מאובקת וסיבר את אוזניו, כי על שעת עבודה בפיגום התחתון משתכרים 18 גרוש, ותמורת שעת עבודה בפיגום העליון השכר הוא 200 גרוש.

"אני על העליון", השיב נחרצות. אך לביתו, לבש את מחצלות בגדי העבודה וטיפס במרץ פיגום אחר פיגום, כשבראשו חולפים חישובים שונים ומגוונים, מה יעשה בשלהי היום עם אלפיים הגרושים שיפלו בחלקו, לאחר עשר שעות עבודה.

הוא הגיע למעלה.

הביט למטה.

... צעקותיו הגיעו עדי אוזניו חבושות האטמים של מנהל העבודה. ממרום נראו בתי העיר כקוביות קטנות, ביניהם זוחלות נמלים בצבעים שונים. עננים לבנים נראו כמתנגשים בו עוד נגע קט, וציפורים טסו סמוך אליו וכמעט ינקרו את עינו. סחרחרות תקפה אותו, הבניין נדמה עליו כסובב על צירו, ועוד רגע קט היה כושל ומועד, אלמלא אחזו בו שני פועלים חסונים, ייצבוהו על כתפם והורידוהו אחר כבוד מטה מטה.

מנהל העבודה המנוסה, הצליח להרגיעו, וכעבור עשרים דקות לא רטטו אלא רגליו. מים, דבש וסוכר, כהמלצת הפועלים, הוערו אל גרונו ברצף, עדי חלפה סחרחרות הגבהים. "הגיד נא לי", פנה אל מנהל העבודה במר ייאוש, "איך הם מסוגלים למשהו שאני איני מסוגל לעשותו? כלום מוכשרים הם ממני? אמיצים יותר? תבונתי פחותה משלהם? רגלי כושלות ושלחם חסונות? מה זה ועל מה זה!?"

"לאט לך ידידי", השיבו מנהל העבודה. "כולם כמון, ואתה כמו כולם. רק הקצב. מי ביקש ממך לעלות למעלה? אה! תתחיל למטה, בקומה הראשונה. תתרגל. תמשך הלאה. בסוף תמצא את עצמך מטייל על הפיגום העליון, כמו ליד ערוגת פרחים בטיילת".

זה הסוד.

כך היה אבי המנוח חוזר ושונה לנו. אל תפחדו לקבוע עיתים לתורה. מפחיד?! קביעות! כל החיים! תתחילו עם יום אחד. שבוע אחד. תתרגלו. תיהנו. תטעמו מצוף התורה. תמשיכו ותעלו. תעלו ותעלו. ולמעלה כבר תגיעו לבד.

★ ★ ★

עתה, לקראת השנה החדשה, הנכם מוזמנים להתוודע לכל גווני הפעילות של מחלקת השיעורים של "מאורות הדף היומי".

חשקה נפשכם בשיעור יומי קבוע - יש.

חשקה נפשכם בשיעור שבועי קבוע - יש.

חשקה נפשכם בשיעור שייקבע לפי תיאום

הפוסקים הורו כי הסוכה פסולה!

טעם הדבר, לפי שכאשר נעיינו ונתבונן בתפקידו של הסכך נמצא, כי שני תפקידים לו: א. להצל על הסוכה. ב. לסגור אותה ממעל כגג. מעתה, עלינו לפסול סוכה הממוקמת תחת גג זכוכית, לפי שאמנם הזכוכית אינה מצלה, אך איש אינו חולק על כך שהיא גג ונמצאת האדם יושב תחת של של סכך וגג של זכוכית (על פי "הר צבי" סוכה ט/ב).

הזכוכית כסכך: לאחר שכל בעל הבית לעובי הקורה התוודע לידעה מעניינת; כבר לפני למעלה ממאתים שנה צידד בעל ה"פרי מגדים" (משבצות זהב" סי' תרכ"ט אות א'), כי מדין תורה ניתן להשתמש בזכוכית עצמה כסכך! ה"פרי מגדים" כותב, כי נידונו אינו בזכוכית הנפוצה, המיוצרת מן החול, שכן, על הסכך להיות מדבר ש"גידולו מן הארץ", ולא מן הארץ עצמה, אך הוא מצוין, כי שמע שיש מקומות בהם מייצרים זכוכית מאפר של עצים, הללו גידולם מן הארץ, ולפיכך הוא מסיק, כי מי אשר אין באפשרותו להקים סוכה אחרת - "בשעת הדחק מסככין בזכוכית" שנוצרה מאפר עצים [אך לא יברך עליה, לפי שמדברגן פסולה היא, מפני שהסכך השתנה מצורתו הראשונה].

הלומד את דברי ה"פרי מגדים" מוצא את עצמו תמה ביותר. הן הזכוכית אינה יוצרת "צלתה מרובה מחמתה", מדוע, איפוא, הכשירה ה"פרי מגדים"!

איכות הצל אינה קובעת, אלא כמותו: רעיון יפה נמסר בבתי המדרשות להסבר הדברים, בשם הגר"י מבריסק זצ"ל: ההלכה "צלתה מרובה מחמתה" אינה מתייחסת לאיכות הצל אלא לכמותו. כלומר, אין צורך להקפיד שהצל יהא אפל וחשוך, אלא אפילו קלוש הוא, עיקר שהוא מכסה את רוב שטח הסוכה.

מעתה, מאחר שברור כי גם הזכוכית גורמת לצל, קלוש אמנם, אך צל היא עושה, הרי שצלתה מרובה מחמתה... (ראה ספר "הסוכה" עמ' רס"ה).

עתה הבין בעל הבית, כי לא זו בלבד שסוכה תחת זכוכית המיוצרת מחול פסולה מפני שהזכוכית היא גג, אלא היא פסולה גם מפני שהזכוכית נחשבת "צלתה מרובה מחמתה", והרי הוא כמקים סוכה תחת אילן עב ענפים ומרובה עלים.

לסכך את הסוכה בקרטונים: כאמור, דברי ה"פרי מגדים" אינם משמשים הלכה למעשה, מפני שדבריו מתייחסים לזכוכית המיוצרת מאפר עצים. ברם, האם לאור דבריו ניתן יהיה להשתמש בלית ברירה ב... קרטונים כדי לסכך את הסוכה? הן הקרטון מיוצר מעצים, מן הצומח.

ובכן, ה"נודע ביהודה" סובר, כי נייר מקבל טומאה, וממילא לא ניתן לסכך בנייר, כמו גם בקרטון, אף על פי שהוא עשוי מעץ. אולם, האחרונים, בהם ה"סדרי טהרה", חולקים על דבריו וסוברים, כי נייר אינו מקבל טומאה, ולדבריהם נמצא, כי במקרה שאין אפשרות אחרת לקיום מצוות סוכה, יסככו את הסוכה בקרטונים כדי לקיים את מצוות התורה, וכן פסק ה"ביכורי יעקב" (סי' תרכ"ט ס"ק א'). אולם, אם קיימת אפשרות אחרת, אין לעשות כן, כפי שכתב ה"פרי מגדים" לגבי זכוכית, שמחמת שנשתנתה צורתה מכפי שהיתה, הרי היא פסולה מדברגן ואף אין לברך על ישיבה בסוכה זו.

ראוי לציין, כי בשו"ת "לבושי מרדכי" (ח"ג סי' קכ"ז אות ב') כתב, כי "לולי דברי רבינו הפרי מגדים" נראה לומר, ששינוי כה משמעותי בגידול קרקע; הפיכת אפר עצים לזכוכית, או הפיכת עץ לקרטון, גורמת לכך ששמו משתנה לחלוטין, ואינו נחשב גידול קרקע כלל, ופסול מדאורייתא (עיי"ש שהביא סימוכין לדבריו).

דף יא/א לא אתי אהל עראי

כיסוי הסוכה בניילון בעיצומו של החג

יום טוב ראשון של חג הסוכות. בעיצומה של הסעודה החגיגית נפערו ארובות השמים. המסובים נסו אל ביתם ובעל הסוכה מיהר לכסות את הסכך בניילון, שלא יינזקו הסוכה, חפציה וקישוטיה. האם נהג כהוגן?

עם שחר קם בעל הסוכה לבדוק את שאירע במהלך הלילה הסוער וגילה לחרדתו, כי הניילון זה מכבר אינו מגן על הסוכה מן הסיבה הפשוטה - הסכך והניילון שעליו הוזחו מעוצמת הרוח ומרבית הסוכה אינה מסוככת כלל! הרשאי הוא להשיב את הסכך על כנו? ובכן, הניידון עליו מושתתים שני המקרים הללו הוא, "אהל עראי".

העושה מלאכת בנייה בשבת, עובר על איסור "בונה". מן התורה בניית קבע בלבד אסורה, לא כן בניין עראי. אולם, חכמים אסרו גם בניית אהל עראי, תוך הסתייגות, כי מותר להוסיף על אהל עראי שכבר קיים. וכגון, סוכה מסוככת, הרי היא מבנה קיים ועומד, ולפיכך, מותר להוסיף עליה יריעת ניילון בשבת או ביום טוב, אף על פי שעל ידי כך יסוככו מקומות שלא היו מסוככים על ידי הסכך, שכן, התוספת אינה בניין של קבע אלא בניין עראי (משנה ברורה" סי' תר"מ ס"ק כ"ה).

נמצא, שיפה עשה בעל הסוכה, שכיסה את סוכתו ביריעת ניילון. עתה עומד הוא בשחר יום טוב של סוכות וחפץ להשיב את הסכך השמוט ולכסות בו את כל הסוכה. הרשאי הוא?

לכאורה ניתן לטעון, כי הדבר מותר. טעם הדבר, לפי שכל עוד נותר מקצת הסכך על הסוכה, הרי לפנינו אהל עראי קיים, ומאחר שלא אסרו חכמים להוסיף בנייה עראית לבנייה קיימת, אין איסור להחזיר את הסכך למקומו, אחר שחלקו נותר על הסוכה.

השבת הסכך חשובה מחמת המצווה: אולם, בעל "שואל ומשיב" (שר"ת מהדורה ד', ח"ג סי' כ"ה), אוסר לעשות כן. אמנם, הסוכה אהל עראי, כותב הוא, ומהותה היא "סוכת

מראש בין המשתתפים - יש.

רק טלפון 11-33-20-800-1 למוקד מאורות הדף היומי, ונרבה את זכויותנו לקראת ראש השנה.

שנה טובה.

.....
המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק פקס: 93-67-570-03
mendelson@meorot.co.il
.....
בברכת התורה העורך

פנינים

דף ח/א כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשא באלכסונוא

הישר - קצר

שאלו את רבי הגאון רבי יעקב מליסא, בעל "חיות דעת" ו"נתיבות המשפט", מדוע ספריו כתובים בקיצור.

אמר: הלא כך אמרו חז"ל - אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשא באלכסונוא; כלומר, הישר קצר מהעקום... ("אמירה יפה", א' קע).

דף ט/א כך חל שם שמים על הסוכה

'קדושת' העני

חפץ שנעשית בו מצווה, אף על פי שאין בו קדושה לאחר מכן, מכל מקום, באותה שעה שנעשית בו המצווה הרי הוא קודש ואסור בהנאה ובתשמיש של חול.

אף הנותן צדקה לעני, הרי הוא הופכו לרגע קט לחפץ של מצווה, הקדוש לאותה שעה.

מכאן, שאסור לתת צדקה לעני בדרך מבוזה, שכן זלזול בחפץ המצווה הוא... ("בית הלוי", תרומה).

דף ט/א חג הסוכות תעשה לך

סוכה וארץ ישראל

אמר הגר"א: שתי מצוות הן, מצות סוכה ומצוות ישוב ארץ ישראל, שאדם נכנס לתוכן עם כל רמ"ח ושס"ה שלו...

דף יא/ב ואנוהו, התנאה לפניו במצות

שטרות יפים למתנות לאביונים

מעשה וראו את רבי יהודה'לה מדז"קוב נכנס ויוצא בבנק בערב פורים. הלמאי? הסתקרנו הרואים. התברר כי הוא מחליף את שטרות הכסף הישנים שלו בשטרות חדשים. שאלוהו: הלא אלו טובים כמו אלו! ענה ואמר: בשטרות אלו מקיים אני את מצוות מתנות לאביונים, וחפץ אני שיהיו שהשטרות נאים וחדשים, משום 'ניו מצוה' - ויאנהו'...

דף יא/ב כי בסוכות הושבתי את בניי - ענני כבוד היו

מדוע חג הסוכות בט"ו בתשרי?

ומדוע נקבע דוקא ט"ו בתשרי לחוג את נס ענני הכבוד שהיה עמהם כל ימיהם במדבר: **הגר"א** חישב את הדבר: משה ירד מן ההר ביום הכיפורים. למחרתו הקהיל את העם וציווה אותם על הנדבה. היינו י"א בתשרי. יומיים אספו נדבה, כמאמר הפסוק (שמות ל/ג) "הביאו אלי עוד נדבה בבוקר בבוקר", הרי לנו י"ג בתשרי. ביום י"ד בתשרי נטלו כל חכם לב את כל החומרים ממש, ורק למחרת - בט"ו בתשרי, החלו במלאכה. ביום זה שבו ענני הכבוד על ישראל, אותם עננים שנסתלקו בעגל - ושבו בעשיית המשכן. על כן נקבע ט"ו תשרי, לחוג זכר ענני הכבוד.

הדף היומי

סוכה ח' - י"ד

י"ז - כ"ג אלול

עראיי, ברם, חשיבות המצווה גורמת לכך "דהמצווה חושבו קבוע". כלומר, השבת הסכך על כנו חשובה היא מחמת המצווה, עד שהיא נחשבת כבניין של קבע, ובניין של קבע הן אסור לעשות בשבת, גם לא להוסיף על הקיים (וכן מצדד היפרי מגדים" סי' שט"ו ס"ק א' ב"אשל אברהם", ועייש שמסתפק קצת, אם חייב על כך מן התורה).

כך גם פוסק ה"משנה ברורה" (סי' תרל"ז סי' כ"ה) הלכה למעשה: "ואפילו אם הרוח הפיל ממנה רק מקצת מן הסכך לבד, אין להוסיף ביום טוב בעצמו".

דף יא/ב אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ
האם סוכת עורו של לוייתן היא סוכה כשרה?

"יש שנהגו כשהיו יוצאים מן הסוכה היו אומרים: 'יהי רצון שנוכה לישוב בסוכה של לוייתן'". נוסח זה כתב הרמ"א (או"ח סי' תרס"ז) בשם ה"כל בו" (סי' ע"א) המציין, כי מקורו מהמהר"ם מרוטנבורג, מגדולי רבותינו הראשונים ומאחרוני בעלי התוספות. ואילו בחיבורו "דרכי משה" (שם) כותב הרמ"א נוסח זה בתוספת שתי מילים: "יהי רצון שנוכה לישוב בשנה הבאה בסוכה של לוייתן".

בסידורים בני ימינו מוכר נוסח זה עם הקדמה: "כשם שקיימתי וישבתי בסוכה זו", ועם תוספת - "כך אזכה ואשב בשנה הבאה בסוכת עורו של לוייתן".

מקור אמירה זו בגמרא (בבא בתרא ע"ה א) האומרת, כי "עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לוייתן". בגמרא מבואר, כי יהיו שיזכו לקימיע, ליענקי או ליצללי, והדרגה הגבוהה ביותר, לה אנו מייחלים, היא סוכה מעור לוייתן (קובץ עדות א', קל"ח).

אמירת יהי רצון זה בתוספת המילים "לשנה הבאה", עוררה ביקורת רבה. היא שטענו, כי אמירת נוסח זה "טעות הוא, כי למה יקרב מיתתו במשך שנה אחת? כי סוכת עורו של לוייתן לא תהיה בחייו, רק אחרי מותו לעולם הבא" (אוצר מאמרי חז"ל, ערך לוייתן).

ברם, הטוענים כן לא עיינו במקור בו נכתב הנוסח, ובו הובהר, כי 'עולם הבא' המוזכר בגמרא, אינו עולם הנשמות, אלא עולם ימות המשיח ותחיית המתים (קרבן שמואל, פתיחה, אות ק"ב), ואדרבה, אנו מתפללים כי נזכה במהרה לתחיית המתים ולביאת המשיח.

עדיין יש לברר, על איזו סוכה מדובר? סוכה גשמית, דוגמת הסוכה שאנו מקימים לחג הסוכות, או סוכה רוחנית, מעין "סוכת דוד הנופלת". במהרש"א (חידושי אגדות בבא בתרא שם) מבואר, כי זכה הלוייתן שיעשה בעורו שימוש של מצווה! הרי שמדובר בסוכה של המצווה. גם הנוסח, "לישב בשנה הבאה בסוכת עורו של לוייתן" מוכיח, כי מדובר על סוכת חג הסוכות. אם לא כן, מה עניין שנה הבאה לכאן?!

בעל ה"ערוך לנר" (יביכורי יעקב" סי' תרס"ז ס"ק ד) תמה על כך ביותר, הן בסוגייתנו אנו למדים, כי אין לסכך אלא בדבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ. הלוייתן אינו נחשב גידול קרקע, כפי שכתב רש"י במפורש, שדגים אינם גידולי קרקע, ולפיכך, טומאה אמנם אינו מקבל, אך אינו ראוי לסיכוך, כי אינו גידול קרקע.

לפיכך הוא מסיק, כי יש לומר את הנוסח המקוצר, כפי שמופיע ברמ"א ב"שולחן ערוך", "שנוכה לישוב בסוכה של לוייתן", בלא לציין "בשנה הבאה", או-אז הכוונה לסוכה שתיבנה לצדיקים לעתיד לבא. כמו כן הוא מצדד, כי ניתן לומר: "שנוכה לישוב לשנה הבאה בסוכת לוייתן", בהשמטת המילה "עורו", היינו: סוכה בה יוגשו מאכלי לוייתן, אך הסוכה לא תסוכך בעורו.

עור הלוייתן לדפנות ולא לסכך: בניסיון ליישב את הנוסח הרווח, היו שביקשו לטעון, כי עור הלוייתן ישמש כדפנות בלבד ולא כסכך (ראה בית אהרן, ח"י"א, עמוד תק"ם), והיו שטענו, כי עור הלוייתן לא ישמש לסכך של ממש, אלא כתוספת נוי לקשט את הסוכה ולייפותה (ראה "קרבן שמואל" שם).

לעילוי נשמת
 הר"ר **יחזקאל מונדרו** ז"ל
 ב"ר אברהם ז"ל
 נלב"ע כ"ב אלול תשנ"ג
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
 הר"ר **רפאל רפאלי** ז"ל
 ב"ר ניסן יהודה לייב ז"ל
 נלב"ע כ"ב אלול תשכ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
 הר"ר **חיים גיפמן** ז"ל
 בן הינדה ויהושע ז"ל
 נלב"ע כי אלול תשס"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י משפחת גיפמן-שלומון

לעילוי נשמת
 הר"ר **בן ציון שפיגלמן** ז"ל
 ב"ר נחום דב ז"ל
 נלב"ע כ"א אלול תשמ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י משפ' שפיגלמן שיחיו - נוה צוף

לעילוי נשמת
 מרת **אסתר לאה פרידברג** ע"ה
 ב"ר שמעון הכהן ז"ל
 נלב"ע י"ח אלול תשל"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצחה ע"י בנה ידידינו הר"ר **דב יצחק פרידברג** ומשפ' שיחיו-אנטוורפן

חדש ממאורות!
 ספר המאור המבואר על מסכת סוכה

מחיר **27** ₪

כולל תמונות
להמחשת הלימוד
והלכות סוכה
 - לחצן הלכה למעשה לחי הובע"ט

להזמנות: 1700-500-151

גם אתה יכול
 להנציח את יקירך
 בגמרות המיוחדות שכהוצאת
 "פאורות הדף היומי"
 התקשר עוד היום
 להנצחה במסכת ביצה היוצאת לאור
לפרטים: שי 03-5775307

הדף שלך לנצח

י"קו ט"ס ותנו לבית המדרש וכתבו עליו שהוא לזכר נשמת אבותיהם... ובכל עת שילמדו בו יהיה נחת רוח לנשמת הנפטר.
 (ארכוב חסד ח"ב עמ"ט)